

загалом все ж скоротилася, але зріс середній розмір вкладу. Проаналізувавши співвідношення середнього розміру вкладу та суми гарантування, треба зазначити, що більшість вкладників все ж не вкладають суми понад гарантовану державою суму, що свідчить про досить обережну і вичікувальну позицію вкладників банків.

Для подальшого ефективного функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб необхідно проведення низки змін:

- 1) вдосконалення українського законодавства в сфері захисту громадян;
- 2) стабілізація стану економіки в країні, адже це прямо впливає як на фінансове становище банків, так і на довіру населення до банківських установ;
- 3) залучення консультантів з розвинутих країн світу, які мають стійку систему захисту власного населення у банківській сфері та країн;
- 4) Фонд гарантування вкладів фізичних осіб повинен також більше концентрувати свою роботу у напрямку допомоги банкам, які знаходять на межі банкрутства або мають важке фінансове становище.

1. Статистика Фонду гарантування вкладів фізичних осіб / Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <http://www.fg.gov.ua>.

2. Еш С.М. *Фінансовий ринок*: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 528 с.

3. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» № 4452-VI від 23.02.2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

4. Грошово-кредитна статистика / Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish>.

Синютка Н.Г.

к.е.н., ст.викладач

Бондаренко Л.П.

к.е.н., доцент

Курило О.Б.

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

ДЕРЖАВНІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Рациональне витрачання державних коштів на публічні цілі є стратегічним завданням для сучасної України та глобального світу. Корупція, лобізм, непрозорість у сфері публічного споживання спричиняє вразливість усіх державних інститутів, гальмує соціально- економічний розвиток, спотворює конкурентне бізнесове середовище. Епоха інформаційних технологій, а надто її сучасний прояв – діджиталізація або цифровізація – не просто привносить нові цифрові об'єкти в життя соціуму, а перетворює його в суспільство мережових взаємодій, трансформує структуру й формат праці, зайнятості та підприємництва. В умовах глобалізації саме діджиталізація фіскалі імплікує інноваційні можливості та інструменти для реалізації політики державних видатків на якісно новому рівні.

У вітчизняних наукових працях державні видатки розглянуто через призму їхнього складу та структури, поділу на поточну та капітальну (інвестиційну) компоненти, застосування програмно-цільового методу їхнього формування, наголошено на необхідності спеціальних процедур адміністративного контролю за видатковою частиною бюджетів тощо. Зарубіжні економісти А. Шех [1, 3], Р. Фішер [2], Дж. Акер [1], П. Хеллер [4] розглядають державні видатки як частину фіскального простору, обумовлюють їхню необхідність з точки зору теорії суспільного добробуту.

В широкому розумінні здійснення державних видатків обумовлюється необхідністю надання державних послуг, а отже, визначається як забезпечення державою певних товарів

та послуг своїм громадянам для сприяння економічній, соціальній та екологічній стабільності [1, с. 40-41]. До таких товарів і послуг належать, зокрема, електро- і водопостачання, освіта, служби екстреної допомоги, охорона навколишнього середовища, фінансові послуги, охорона здоров'я, послуги поштового зв'язку, громадська безпека, транспорт та інфраструктура, соціальне забезпечення та ін.

Надання громадянам певного спектру публічних послуг переважно асоціюється із так званим суспільним консенсусом, за яким ці послуги повинні бути доступними для всіх членів спільноти, незалежно від рівня їхніх доходів. Ці послуги можуть бути надані безпосередньо державним сектором економіки або приватними постачальниками послуг, але за кошти бюджету. Навіть якщо публічні послуги безпосередньо не надаються та не фінансуються державою, вони підлягають контролю та регулюванню з боку державних інституцій [1, 2].

Сучасні дослідження Р. Фішера [2, с.59-63] підтверджують існування позитивної кореляції між наявними державними публічними послугами та рівнем економічного розвитку країни. Причому найвищий рівень кореляції із економічним зростанням демонструють інфраструктурні послуги, послуги освіти та громадської безпеки, транспорту тощо. Проте їхня кількість, якість, рівень охоплення та глибина географічного проникнення істотно варіюються між країнами, в тому числі через інформаційні асиметрії, високі трансакційні витрати і слабкі інститути урядування.

Власне діджиталізація (або оцифрування) процедур державних видатків, створення для цього спеціальних торговельних майданчиків і платформ дає виключну можливість для зниження корупційних ризиків, трансакційних витрат внаслідок масштабування операцій, стимулювання чесної конкуренції за рахунок зростання кількості та якості учасників з обидвох сторін тощо. Саме тому, з 2016 року в Україні із прийняттям Закону «Про публічні закупівлі» [5] змінено процедуру і формат тендерних закупівель шляхом запровадження електронної системи ProZorro. Новими принципами публічних тендерних процедур стали: добросовісна конкуренція між учасниками, запобігання корупції, економія та ефективність, відкритість та транспарентність на усіх стадіях, недискримінація учасників, об'єктивні та неупереджені пропозиції.

Система електронних державних закупівель ProZorro засвідчила непогану результативність. Аналіз міжнародних експертів підтвердив, що система відповідає загальноприйнятим вимогам щодо проведення електронних закупівель з використанням механізмів електронних реверсивних аукціонів. У результаті проведеної оцінки функціоналу ProZorro Світовий банк надав позитивний висновок щодо її застосування за методами закупівель «Закупівлі у вільній торгівлі» та «Національні конкурсні торги». Так, система публічних закупівель України за оцінкою Світового банку випередила навіть країни – члени ОЕСР з високим рівнем доходу, як Ісландія, Норвегія, Великобританія, Ірландія, Нідерланди, Швейцарія, Фінляндія, Люксембург, Швеція, Чехія, Португалія, Словаччина, Греція. Не кажучи вже про країни з низьким рівнем доходу, як-от: Литва, Латвія, Хорватія, Сербія, Узбекистан, Сан-Марино, Вірменія, Азербайджан, Чорногорія, Білорусь та ін.[6].

За час роботи системи з 01.04.2016 року станом на 01.04.2019 р. вдалося провести понад 3 мільйонів тендерів (2,55 млн – завершених) загальною очікуваною вартістю 2,35 трлн грн. [7]. За увесь період дії електронної системи кількість організаторів тендерів склала в сукупності 36030 суб'єктів, а кількість учасників торгів перевищила 221 тисячу одиниць. За різними оцінками економія державних коштів за увесь період реформи складає від 50 до 100 млрд грн., зокрема, за даними безпосередньо майданчика ProZorro, 78,53 млрд грн. [7]. Статистичні показники вказують на те, що в середньому ціна закупівлі товарів, робіт чи послуг знижується на 10-15% від очікуваної вартості контракту. Обсяги економії пропорційно зростають із збільшенням об'ємів закупівлі внаслідок ефекту масштабу. Крім цього, закупівлі в ProZorro підвищують рівень довіри з боку громадськості внаслідок наочності та прозорості процедур. Більші можливості публічні торги дають і для бізнесу, в тому числі і для невеликих регіональних (локальних) компаній. Чесна конкуренція надає їм

шанси отримати додаткову статтю доходу від участі в державних тендерах, що стимулює підтримку і розвиток вітчизняного бізнесу.

Зрозуміло, що чинна електронна платформа ProZorro не є ідеальною. Ризиками функціонування ProZorro є, зокрема, висока частка неконкурентних процедур, можливий прихований конфлікт інтересів учасників, безпідставне розтягування у часі окремих процедур, обґрунтування процедури закупівлі в одного учасника сумнівною «нагальною потребою», необґрунтоване застосування процедури закупівлі в одного учасника через фальсифікацію умов або поділу предмету закупівлі, наявність дискримінаційних вимог у документації конкурсних торгів, неефективність механізму розгляду скарг тощо.

1. World Bank. 2005. Public Sector Governance and Accountability Series: Public Services Delivery / edited by Anwar Shah. Washington, DC. 220 p. DOI: 10.1596/978-0-8213-6140-5

2. Fisher, Ronald C. 1997. "The Effects of State and Local Public Services on Economic Development." New England Economic Review (Mar/Apr): 53–82.

3. Digital revolutions in public finance (2017) / editors: Sanjeev Gupta, Michael Keen, Alpa Shah, and Geneviève Verdier. Washington, DC: International Monetary Fund. 343 p.

4. Heller P. (2005). Back to Basics – Fiscal Space: What It Is and How to Get It. Finance and Development. Vol. 42, № 2. 2–5.

5. Про публічні закупівлі: Закон України від 12.04.2016р. №1078. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.

6. World Bank Group. 2017. Benchmarking Public Procurement 2017: Assessing Public Procurement Regulatory Systems in 180 economies. URL: <http://bpp.worldbank.org/reports>.

7. Інформаційна система сайту Prozorro. URL: <https://bi.prozorro.org/sense/app/>.

Стадницька Г.О.

студентка

Бондаренко Л.П.

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська Політехніка»

МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

На даному етапі розвитку економіка України характеризується низькою доданою вартістю виробництва, переважанням низько та середньо технологічного виробництва, що в результаті прямо впливає на можливість економіки до зростання та розширення виробничих потужностей. За даними офіційної статистики ступінь зносу основних засобів на кінець 2017 року загалом по Україні – 55,1%, у сільському господарстві – 35,7%. [1] У структурі валової доданої вартості на кінець даного періоду частка сільського господарства становить 12,1%. Незважаючи на те, що ВВП країни на 2017 рік перевищив значення станом на 2013 рік у 2,04 рази, частка доданої вартості у ВВП зменшилася на 3,1 в.п.. За даними звітів The Global Innovation Index, Report 2017, та The Global Innovation Index, Report 2018, можемо побачити, що обсяг валових капіталовкладень у % від ВВП зріс із 15,8% у 2017 до 21% у 2018 році. [2] Таким чином можемо говорити про загальнонаціональну необхідність збільшувати додану вартість за допомогою стимулювання виробництва із повним циклом. Для цього необхідним є збільшення таких факторів виробництва як праця і капітал.

На рис. 1 наведено капітальні інвестиції за джерелами фінансування на кінець 2018 р.

Отже, як свідчать дані на 71% капітальні інвестиції профінансовані за рахунок власних коштів (амортизаційних відрахувань та прибутку) підприємств та організацій. Проте в умовах обмеженості власних фінансових ресурсів та потреби в освоєні додаткових капіталовкладень потрібно звернути увагу на збільшення фінансування за рахунок коштів іноземних інвесторів, бюджетних коштів та кредитів банків.